

Vesa Luukkonen

HURSKAISEN SOTA JA RAUHA

VESKUN KIRJAT

**HURSKAISEN
SOTA JA RAUHA**

Vesa Luukkonen

**HURSKAISEN
SOTA JA RAUHA**

*Romaani jatkosodasta 1941-1944
krh- ja hevosmiesten mukana*

2019

© 2019 Vesa Luukkonen

ISBN 978-952-80181-4-8

Ulkoasu ja taitto:
Hanna Juuti

Kansien kuvat:
”SA-Kuva”

Kustanja:
BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja:
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

1. painos 2019

Vesa Luukkosen aikaisempi tuotanto

Historialliset romaanit:

- Niinisaareen 2006
- Omalla konnalla 2008
- Parantaja Katri 2014
- Linnaa rakentamaan 2018

Historiikit:

- Pitkälän kansakoulun historia 1900- 1967
- ”Suomalaisen kyläkoulun nousu ja tuho.” 2013
- Miljoonatalo ”Talo, josta tuli moderni julkisivu Savonlinnalle 1920-luvulla.” 2016
- Savonlinnan Moottorikerho 85 v.
- ”Kansanjuhlia ja moottoriurheilun juhlaa.” 2017
- Oravi ”Ruukkikylästä matkailukeskukseksi”. 2019

Kiitokset tähän kirjaan liittyen:

Hanna Juuti, Anu Partanen, Pertti Pulkkinen,
Jouko Lehtikuusi, Jari Tolvanen, Seppo Litmanen ja
Kansallisarkisto/Sota-arkisto/SA-Kuva

SISÄLLYS

I

Rykmentti ja krh-joukkue perustetaan	9
Marssi rajan tuntumaan	18
Tulikaste	25
Hyökkäys Tyrjälle pysähtyy.....	31
Asemasotaa heinäkuussa.....	40
Tyrjän valtaus	48
Hyökkäys Lahdenpohjaan.....	59
Laatokan rantaan.....	65

II

Siirto Kannakselle.....	71
Hyökkäys Vuottaan – Kivennavan tielle.....	76
Marssi Rajajoelle	80
Hautajaiset.....	84
Lepoon	96
Etulinjaan	102

III

Asemasota alkaa	105
Hurskainen lomalla	111
Joulukuuta Rajajoella.....	128

IV

Epävarmuutta tulevasta	142
------------------------------	-----

V

Suurhyökkäyksen merkit.....	146
Venäläisten suurhyökkäys alkaa	149
Viivytetään, levätään ja taas viivytetään	156
Operaatio tupakka	159
Rykmentin arkisto	168
Vetäytyminen Vuosalmen suuntaan	173
Rhönrothin kosto 1	179
Taistelu Äyräpään sillanpäässä	182
Rhönrothin kosto 2.....	188
Torjuntavoitto Vuosalmella.....	190
Mitä on tulossa?.....	194
Taas etulinjaan	198
Siviiliin, kotiin!	203

Rykmentin III-pataljoona ja sen krh-joukkue perustetaan

Kyläkoulun piha sai ottaa tuona kesäkuisena, puolipilvisenä päivänä vastaan suuren joukon tavallisuudesta poikkeavia tulijoita. Yli sadan lapsen opinahjoon alkoi kohta puolenpäivän jälkeen saapua yksitellen tai pienissä ryhmissä pääasiassa nuoria miehiä. Olihan sinne tietysti aikuisia ennenkin tullut keväťjuhlaan, joulujuhlaan ja kylän muihin yhteisiin tilaisuuksiin, joiden keskuksena koulu toimi. Tänään ei vaaleankeltaiseksi maalatun ja harmaatiilikattoisen koulutalon pihalla kirmaillut yhtään lasta. Pihalla seisoskelevissa miesryhmissä tervehdittiin tuttuja käden heilautuksella, vaihdettiin muutama sana, mutta jäätiin enimmäkseen kuulolle, mitä puheliaimmilla oli sanottavaa.

Kun ylimääräisten kertausharjoitusten kutsu oli tullut, ei se tiennyt tässä maailmantilanteessa hyvää, koska he olivat olleet edellisen kerran kertausharjoituksissa vasta kolme viikkoa sitten. Jokainen mies oli seurannut radioista ja lehdistä maailmalta kantautuvia synkkeneviä uutisia, käynyt mielessään läpi vaihtoehtoja, eikä tämän kutsun tullessa jäänyt juuri muuta mahdollisuutta kuin että sota tästä tulisi.

– Saksa o jo Atlantin rannala lännessä! Se ku lähtöö seuraavaks höökimää ittää ni...

– Kovviiv vaatimuksii se Talliini ja Molotohvi meile eillisenä talavena luki!

– Ei nihi pie suostuu!

– Sillo tiijättä, mikä o eissä...

– Sovan herrat tästä kyllä hieroo...

Nämä koululle tulleet miehet tiesivät omakohtaisesti, millaista sota oli. He olivat reserviläisiä, talvisodan veteraaneja Taipaleen ja Kollaan taistelupaikoilta. Jotkut heistä halusivat kostaa talvisodan vääryyden ja kovasti kohkasivat Suur-Suomen perään. Toiset taas halusivat saada vain talvisodassa menetetyt alueet takaisin, kolmannet jättivät kokonaan ilmaisematta mieliteensä mahdollisen sodan merkityksestä itselleen. Näitä, jotka eivät ilmaisseet ääneen kantaansa siihen, oliko heidän mahdollisella sotaan lähdöllään pontimina jokin suurempi tavoite, näyttivät olevan hienoisena enemmistöinä. Tupakansavupilvet pysyttelivät vankkoina tarinoivien miesryhmien ylä-

puolella tyvenessä säässä.

Tänä aamuna oli koululle alkanut lappaa kuorma-autoja toisensa perään. Ne tyhjensivät kuormansa pihanpuolen rappujen eteen, tai tavarat kannettiin suoraan koulutaloon. Pihalle oli jätetty miehille tuttuja laatikoita, aseita ja ammuksia, niitä ne sisälleen kätkivät. Oli ihme, että ketään ei ollut määrätty vartioimaan niitä.

Samassa pihaan ajoi perätysten kolme kuorma-autoa, lavat täynnä laatikoita ja kaikenlaista muuta tavaraa. Sisältä tuli ulos luutnantti ilman päähinettä. Tumma öljystä kiiltelevä tukka suittuna hän ryhtyi johtamaan autojen tyhjennystä:

– Miehät, auttakaa lavojen tyhjentämisessä! Saadaan autot nopeasti hakeamaan kaupungista uutta lastia.

Miesjoukko katseli toisiinsa, kuka lähtisi auttamaan ensimmäisenä. Joku koiranleuka ihmetteli:

– Eihä sitä sivviilit... sotavehkeissii...

– Lopettakaa suunsoitto! Huomisesta alkaen olette rykmentin III-pataljoonan sotilaita ja sotaväen rikoslain alaisia, muistakaa tämä!

Arimmat miehistä menivät autojen luo ja alkoivat tyhjentää kuormia. Toiset miehistä eivät kiirehtineet ja hyvin verkkaisesti osallistuivat työhön, kun taas kolmas ryhmä ei tehnyt elettäkään auttaakseen. Autojen lavat tyhjenivät silti ja autot lähtivät heti pihalta maantielle ja häipyivät pölypilven saattelemana näkyvistä.

– Sota tästä tulloo! Ei tämmösiä tavaramiäriä siirrellä huviv vuoks.

– Ei tuon piättelemissee Aukusti, paljo ennustajalahjoja tarvii! Mut yhtää korohorroo ei oup pihhaa kuletettu! Ammuksii tuossa kylläki jo näyttäs oleva.

– Antasvat ehkiis vintohka! Jottai sitä ois usutettava rysseekii kohti, ei se miu muisti mukkaa sormee heristämälä usko!

– Eihä tiälä näy keittovehkeitä, ei hevosii, eikä kärrilöitä! Iha alakutekijöisää sotajouko kassoomine näyttäs vielä oleva!

Koulurakennuksesta tuli ulos lyhyehkö, pulska, kaljupäinen sotilasvirka-mies nimeltään Kulmala. Hän käveli verkkaisesti pihan laidalla olevan ulkorakennuksen luo, avasi erään oven ja kurkisti sisään. Tämän jälkeen hän palasi pihalla lähimpänä seisoskelleen miesryhmän luo ja sanoi:

– Voisitteko nostaa nuo ase- ja ammuslaatikot tuonne koulun liiteriin, se kun on kesän ajan tyhjänä. Yöksi laatikot on saatava lukon taakse! Huomennissa pihalle määrätään vartio ja silloin a-tarvikkeet voi olla vaikka ulkona!

Ne miehistä, jotka olivat menneet tyhjentämään ensimmäisinä kuorma-autojenkin lavoja, tarttuivat toimeen viivyttelämättä. Suurin osa miehistä ei liikahtanutkaan. Jotkut kuuluivat sanovan:

– Ensi tul ärhentelemmää ootekolonkile haiseva luti, nyt komentaa jo siivviilit! Huomena meitä päsmäröip tietysti akat!

– Ei ole paljon pyydetty! Kulmala sanoi. – Voin tietysti hakea esikunnan talousupseerin, luutnantti Kallion, jonka tunnutte jo kohdanneen! Selittäkää hänelle kieltäytymisenne syy. Ei tämä vielä ole pakollista, mutta jo huomennissa on!

Luutnantilla uhkaaminen vei sotilasvirkamiehen ja pihalla olleiden miesten välisen luottamuksen. Miehet muistaisivat tämän kyllä. Upseerilla uhkaaminen oli katala teko.

Innokkaita riitti silti ja pian olivat laatikot liiterin suojissa. Kulmala lukitsi oven suurella riippulukolla. Palatessaan hänellä oli vielä asiaa:

– Sieltä pitäisi seuraavissa kuormissa tulla teltoja. Pystyttäkää niistä itsellenne yökortteerit tuohon pihatien varteen männikköön.

– Eikö piäse sissää... ies yhe yön tienooks?

– Ei! Tavaraa on vielä tulossa paljon sisätiloihin. Kysymys on sentään pataljoonan perustamisesta, ymmärrättekö?

– Mitenkä ruokahommat? Ei yhtää kenttäkeittiö näy oleva kartanola?

– Vasta eilen sai Savonlinnan Suojeluskuntapiiri käskyn huolehtia rykmentin perustamisesta. Kiire on valtava ja paljon työtä. Kaikkea ei ole ehditty valmistella. Teille nostetaan tuohon rapulle laatikko vanikkaa, ottakaa siitä. Niin ja vettä palanpainikkeeksi voitte nostaa kaivosta. Se taas on tuolla koulun takana saunan luona, mies viittasi kädellään suunnan.

– Kah, yhtä huonot tuntuu oleva korpisoturi evvääät tähännii revohkaa lähitiissä, ku ol talavisovassa!

– Linnassai sannoot kuritettava, ku antaat vuav vettä ja leipee!

– Tultii liia aikasse! Käsky mukkaa ois kereny tänne vielä huomennakkiik.

– Misteepä tään arvas!

– Minä kyllä lähen vielä yöseuvuks kottii! Vanikkoo ja kaivovettä tarjola! Onko muita lähössä Savolinna suuntaa? Jos sattuu kyyti kohillee isola tielä, ni ollaa enne iltoo kotona syömässä.

Ajatuksen esittäjä sai joukon savonlinnalaisia mukaansa, oli joukossa joku kerimäkeläinenkin, kirkonkylän suunnalta. Kesälahdelta ja Kiteeltä tulleet jäivät. Matkaa kotikonnuille yhden yön reissuun oli liikaa, kun ei ollut varmaa kyytiä.

Kuorma-autoja alkoi taas tulla koulun pihaan, nyt peräti seitsemän auton letka. Kahden auton perään oli sidottu köysivirytyksin hevosvetoiseksi tarkoitettut kenttäkeittiöt. Pihaan jääneille ja automiehille oli kova urakka tyhjentää autojen lastit. Kovaa ähellystä autojen kimpussa kävi hetken seuraamassa myös sotilasvirkamiehen Kallioksi nimeämä luutnantti.

– Tämän verranko teitä on? Missäs muut ovat vetelehtimässä? Minä panen heihin kyllä vauhtia!

– Herra luutnantti! Eikö nuo liene jo puolvälissä mänössä kaupuntii! Kotiä iltamurkinale kuuluvat... pyrkivä.

– Ei jumalauta! Tällaisia lintsareitako on III-pataljoonaan pesiytymässä? Olisi näin tietten pitänyt kirjata jo kaikki tänään rykmentin kirjoihin! Suomalaiselle sotilaille on kunnia-asia kärsiä isänmaansa puolesta pientä nälkää! Näin ovat esi-isät valittamatta jo vuosisatoja urhoollisesti tehneet!

Tuohtuneen luutnantin poistuttua sisään pyörittelivät miehet päitään.

– Onneks tuo hajuherne on nuita eskunna kihoja! Ei niitä etulinjassa nähä ku käymäselttä sitte ku alakaa rytistä! joku tiivisti monen huojentuneena toteaman tosiasian.

Autojen lastit purettiin ja ne lähtivät taas kohti Pääskylahdessa sijaitsevia varastoja. Kotiinsa matkalla olleet saivat peukalokyydin näiden kuorma-autojen lavoilla kaupunkiin. Ennen automiehistä eroamista sovittiin, että aamulla peukalokyytiläiset varautuvat tienlaitaan Nojanmaassa, siitä he saisivat paluukyydin Kumpurantaan. Automiehille oli kerrottu, että ajamista riittäisi ilman pitempiä taukoja ainakin pariiksi yöksi ja päiväksi.

Seuraavana aamuna alkoi koululle todellinen kansainvaellus. Yksin kylätielle tulleet miehet liittyivät ryhmiksi. Kumpurannan kasarmien pihalla olleille asevelvollisille piti tietysti ohimennessä huudella tylyjä huomautuksia, olivathan tiellä kulkevat talvisodan kokeneita, valovuoden kaikessa edellä noita aamurepun kuormittamia poikasia.

– Mitä veripäämokkerit?

– Paljonko on uamuja jällelä? Näyttää painava kovasti ryhtiä kassaa!

– Vintohka remelistä naplitsov!

Koulunpihaan saapuneita odotti siellä yön teltoissa viettäneet kaverit, jotka ohjasivat tulijat suoraan kouluun sisään. Siellä otettiin miehet armeijan kirjoihin YH-korttien tiedoilla, ilmoitettiin yksikkö ja tämä jono eteni hitaasti varustekasojen ohi. Sitten palattiin ylöskirjaajan luo, joka merkitsi saadut varusteet miehen korttiin. Viimeisenä annettiin miehelle tuntolevy. Muutama tänään tulleista määrättiin apulaisiksi tavarankäyttöön.

Reserviläiset huomasivat, että varusteissa oli pahoja puutteita. Ihmettelevä pulina kantautui huoltoupseerin korviin ja tämä antoi selityksen:

– Varusteita täydennetään niin pian, kun vain niitä saadaan. Meiltä paloi tärkeä varasto Pääskylahdessa, siksi tarvikkeissa on vajuusta. Siviilivaatteille pyydätte tuonhempana päivää pahvilaatikon talousaliupseerilta, nimi päälle ja kotiosoite. Samalla pyydätte pahvia, josta leikkaatte asetakin rintataskuun mahtuvan palan, johon kirjoitatte seuraavat tiedot: a) suku- ja ristimänimi, b) syntymävuosi, -kuukausi ja -päivä, c) missä on kirkonkirjoilla, d) lähio- maisen nimi ja osoite, e) tuntolevyn numero. Ryhmänjohtajat valvovat, että kaikilla tulee olla tällainen lappu tietoineen asetakin oikeassa rintataskussa.

Pihalla miehet alkoivat muodostaa ryhmiä, joukkueita ja komppanioita. Se kävi suhteellisen vaivattomasti, koska pataljoona oli ollut edellisen kerran

kertausharjoituksissa äskettäin Joroisissa. Krh-joukkueessa tuli olla yksi upseeri, kaksitoista aliupseeria ja viisikymmentä miestä.

– Ottakaa tuosta rapunpielestä näin aluksi kaksi telttapussia ja kantakaa ne tuohon mäntyjen alle. Siinä on vielä teltoille tilaa. Ollaan lähempänä pas-kahuussia. Se on taas tuossa piharakennuksessa. Oveen laittavat varmasti selventävän lapun, sanoi krh-joukkueenjohtaja pitkänhuiskea, ristiverinen savonlinnalainen reservinvänrikki Niilo Kejonen. – Sovitaan tässä saman tien, että sinutellaan omassa porukassa, koska olemme reserviläisistä koottu yksikkö ja tunnemme jo toisemme.

Tämä passasi. Hyväksyvä mutina kuului joukosta. Miehet olivat oppineet tuntemaan Kejosen kertausharjoituksissa ja todenneet tämän reiluksi ja asialliseksi mieheksi. Hänen kanssaan pärjäsi, jos tuo ei täysin tapojaan muuttaisi.

Teltat nousivat työhön tottuneilta miehiltä nopeasti, ja sen jälkeen oli aikaa istuskella aurinkoisessa säässä katsellen hyörinää koulun ympäristössä. Telttoja alkoi nousta kuin sieniä sateella. Koulun toisella puolella oli kenttä, jonne ajettiin hevosia kärryineen. Niitä näyttivät tuovan omistajat vaatteista ja iästä päätellen. Armeija antoi luovutuksesta omistajalle kuitenkin ja tämän jälkeen vanha rakas työjuhta sai tuojaltaan viimeisen kaihoisan katseen. Jos sota alkaisi, ei monikaan heistä näkisi hevostaan enää koskaan. Siksi viimeisessä taputuksessa hevosen lautaselle tai pyyhkäisy sormilla tutun turvan pehmeään nukkaan oli jäähyväisten haikeus.

Alikersantti Eino Kottarainen oli määrätty krh-joukkueen vääpeliksi. Hän toi sisältä pahvia.

– Leikatkaa joku puukolline nuista niitä taskuu laitettavii lappuja! Se ver-ra ussiimma, että piisoo myöhästynneile. Kaikki ei näy vielä tullee paikale.

– Onko sitä jollai kynnee, että sais örmittyä niitä puukstaavia tähä läpyskää? Mittee siihe nyt tulkaa?

Kottarainen, uukuniemeläinen työnjohtaja, otti vääpelinvirkansa sen ver-ran tosissaan, että päätti kerralla laittaa joukkueen asiat mallikelpoiseen kuntoon.

– Sotamies Teerikäine! Käy pyytämässä kirjurilta kynnee lainaks ja pyyvä varastosta kanttinauhoo, ompelulankoo ja muutama neula. Ommelkoo jokkaine sotilasarvoosa mukkauset nauhat nyt saman tie asetakkiisa olokaimii, lyhyenlätä, tanakka Kottarainen käski.

– Se onnii joukkuee äitiltä hyvä huomio tuo, jotta meijät sotaherrat erottaa heti mosuriloista, korpraali Savolainen antoi totisella naamalla tunnustusta käskylle.

Emil Savolainen oli pienviljelijän poika Kiteeltä, tummatukkainen, isokoinen, roteva huumorimies. Tämä puoli miehessä oli pantu merkille jo talvisodassa. Hänellä oli silmiinpistävän suuret kädet, joilla hän elehti puhuesaan.

– Sotaherrojaha sitä ollaa, oikiita asioo huastat! todisti kiteeläinen korpraali Väinö Jukarainen ja päästi hyvántahtoisen röhönaurun.

Jukarainen oli maanviljelijän poika. Normaalivartaloineen, itsevarma, vaa-leatukkainen pulisija. Hän otti kantaa kaikkeen, mitä näki ja kuuli. Hän oli ollut ystävä joukkueeseen kirjattujen Hurskaisen ja Savolaisen kanssa jo ennen talvisotaa.

Nauruksi pistivät muutkin. Kottarainen ei nähnyt asiassa yhtään huumoria.

– Käsketty mikä käsketty Teerikäine! Elä kuuntele noihe horinoita, tämä käsky on asijallista asijoo!

Teerikäinen nousi nurmikolta, jossa oli loikonut ja lähti toimittamaan asiaa. Hän oli selvästi vanhempaa ikäluokkaa kuin iso osa joukkueeseen miehistä. Hän oli odottanut jo kotona, että -o8 syntyneet olisi vapautettu tänne tulosta. Niin ei ollut kuitenkaan vielä käynyt, mutta huhuja liikkui.

Iltapäivällä alkoi olla krh-joukkue lukumäärältään koko lailla ilmoittautunut yksikköön. Kottarainen kävi tuomassa hevosmiehiksi määrätyille tiedon, että heidän pitää liittyä koulun lipputangon luona kokoontuvaan joukkoon. Nämä miehet lähetettiin hakemaan hevosia ja karryjä suoraan tiloilta armeijan määräyksen täyttämiseksi. Paljon hevosia oli jätetty tuomatta. Rykmenttiin tarvittiin noin neljäsataa hevosta, pataljoonaan satakunta ja krh-joukkueellekin neljä.

Joukkue kävi kuittaamassa henkilökohtaiset aseet, Kejonen pistoolin, miehet kiväärin ja siihen 45 patruunaa. Koulun kentällä nousi savu kenttäkeittiöstä, tänään illalla olisi jo miehille muutakin syötävää, kuin vanikkaa ja vettä. Varustepuoli pysyi edelleen heikkona, vaikka niitä saatiin kuitata lisää. Ihmettelyä sen puolesta riitti:

– Tälläne kenttälappii, tylsemp ku mulukku! Lusikala kaivas monttu jou-tuummi! Ja nää leipälaukut! Olisko nää Raatteetieltäk kerättyjä? Savolainen ihmetteli.

– Niitä jaetaan mitä on, varustekasojen vierellä seisseet jakajat vastasivat. Sitä he eivät kertoneet, että olivat jo valkanneet itselleen parempia varusteita.

Illalla teltalla käytettiin voimasanoja, eikä käsirysykään ollut kaukana, kun nämä tavarajakajat vaihtoivat päälleen itselleen sopivankokoiset housut, uudehkon kesäpuseron ja kaiken huipuksi moni jalkoihinsa uudet lapikkaat.

– Ei tuu helevettiikkää! Rättikallet valakkas ihelleesä parraat! Meile sanotii ja varsi kuul muutkiik, että ei oup parempia! kiteeläinen sotamies Urmas Hurskainen tulistui.

– Tuokii Lehtipuu joka kehhuuj jotta suurta Suommee männää tekemmää, ilikiäp pusaka, housut ja uuvet lapikkaat vaihettoo ihellee! Perkele! Miu suappaapohja läppässöö kävellessä, melekee irti! Tällä ei kävellä kovi issoo Suommee tekemmää! Pitäskö vähä rouhasta uuve puseror rintuusta?

Hurskainen oli nuoresta iästään huolimatta Kiteellä kuuluisa rämöpää ja sitä piirrettä paransi huomattavasti nautittu pontikka. Kiteen poliisikaan ei lähettänyt asialle koskaan yhtä miestä, jos ilmoitus rähinöinnistä sisälsi tiedon Hurskaisen olevan siinä mukana. Urmas tappeli huvikseen poliisin kanssa. Isokokoinen, romuluinen ja voimakas mökinpoika oli pelottava vastus, ken mieli tapella.

Syytetty korpraali Lehtipuu säikähti Hurskaista ennen kaikkea tämän maineen takia. Hän alkoi lepytellä vihaista aseveljeä:

– Kahotaa, jos huomenissa löytys siulekkiik ehjät kengät, mie luppoon!

– Kahtele sitte koko teltale sieltä kunno tamineet! Sammoo porukkook sentää ollaa ja sitä issoo Suomme mänössä tekemmää, josta kerkisit huuvella!

Näin sovittiin ja sopu palasi. Varustetilanne ei paljonkaan kohentunut seuraavien päivien aikana.

Samaan aikaan Olavinlinnassa, jossa sijaitsti perustettavan rykmentin esikunta, pohdittiin myös varustetilannetta.

– Tämä kiire on harmillinen kolmannen pataljoonan kohdalla, huoltopäällikkö majuri Taskinen tuskaili. – Ja juuri tällaisessa tilanteessa piti yhden varastoista palaa!

– Ei ole saatu tilalle kuin toisten hylkäämää tavaraa. Kysyty on muiden armeijakuntien varastoilta. He varaavat ensin omille yksiköilleen, vasta sitten ylijäämät annetaan muille. Pahinta tässä on aseiden ja viestivälineiden vajuus, Tsto II:n päällikkö kapteeni Tavi selitti.

Esikuntapäällikkö majuri, Evald Rhönroth, oli kuunnellut ilmeettömänä keskustelua. Hän ei suvainnut heikkouksia eikä selityksiä. Hän vaati kaikilta aina ehdottomuutta, ilman pienintäkään epäröintiä. Sananruoska sivalsi, kun siihen tuli pieninkin mahdollisuus:

– Puhelimet soimaan, arrvon herrrat! Me olemme varrustautuneet tähän sotaan paljon parremmin, kuin kunniakkaaseen talvisotaan! Varrusteita löytyy yhden pataljoonan tarrpeisiin varrmasti! Ihmettely pois! Ei maastossaakaan jäädä tuleen makaamaan, sen tietää jokainen sotilas! terhakkaasti ärrää sorauttanut majuri ilmoitti mielipiteenään.

– Kyllä niitä on yritetty etsiä, herra majuri! Tavi puolustautui. – Liikekannallepanon alkaminen näyttää todennäköiseltä, kaikki pitävät kiinni omista varastoistaan. Kuluu aikaa täyttää varastoja puolustushallinnon kautta.

– Minä soitan armeijakunnan komentajalle! Rykmentille on suunnitelmassa määrritelty tärreä rooli.

Sitten tuli paljastus:

– Rykmentin tehtävänä on toimia suojajoukkona alkavalle liikekannallepanolle! Kerrtausharjoitusten nimissä me kokoonnumme tänne! Näin hämätään rryssä! Muut yhtymät rryhtyvät juuri näinä päivinä, vasta hyväste-

lemään rakkaitaan kotona! Me hoidamme rruutumme järkkähtämättömästi! Sitä ei sovi kenenkään unohtaa!

Toiset toimistossa pysyivät vaiti, he eivät olleet tienneet sotasuunnitelmien olevan jo noin pitkällä. Kun varusteasia asia hoituisi vain puhelimen soitolla, esikuntapäällikkö hoitaisi sen varmasti sitten itse.

Kun aamulla III- pataljoonan komentajaksi määrätty kapteeni, Tauno Varttinen, pyysi autokuljettajaa viemään hänet Kumpurannan koululle, eivät varusteasiat olleet selvinneet. Esikuntapäällikön toive armeijakunnan komentajan mahdollisuudesta ratkaista pulma nopeasti ei ollut johtanut vielä yön tunteina suotuisaan päätökseen.

Kumpurannassa oli heräilty ja juotu aamuteet, kun henkilöauto kaarsi pihaan. Autosta noussut kapteeni kierteli ensin koulun ympäristössä ja tarkasteli aikaansaautua. Vasta sitten hän meni koulun sisätiloihin.

– Kukaha se tuo kiho lie, joka porhals pirssilä tänne jo uamut tuimmaa? krh-joukkueen toisen teltan aukosta tulijaa katsellut Jukarainen ihmetteli.

– Lie tullup päästämää minnuuk kottii? Antaat vielä pirssikyvyvi Kitteele! Teerikäinen toiveajatteli ääneen.

Hän ei ollut puhunut yönseutuna muille yhtään sanaa.

– Mitä sie kottii Pekka haikaillet? Rajat vielä siirtelemätä ja kaikki sankarytö tekemätä, Savolainen oli ihmettelevinä. – Minä se vuan niän jo sielun silimilä, ku sie Pekka kulettat sillä pattipolovi tammala, minkä illalla siule antovat, ammuksii heittimile ja sanot: Ampukee poijjaat, amitsooniap piissoo!

Se, mikä nauratti muita, ei saanut Teerikäisen suupieliin edes värinää. Omassa mielessään hän näki itsensä lentokoneiden, tykkien ja kaiken maailman torrakoiden tähtäimessä avoimella tiellä, ammuslastia kuljettamassa.

Sekin selvisi päivän mittaan, että autolla tullut ja myöhemmin päivällä poistunut kiho, oli pataljoonan komentaja Varttinen. Mies ei ollut tuttu, mutta tapansahan tuo näyttäisi, kun sen aika tulisi.

Joukkueen päivään kuului tänään oppitunteja. Kun omaa kiväärinlukkoa oli purettu ja kasattu kymmeniä kertoja, tuotiin joukkueelle yksi Suomikonepistooli. Sitä purettiin ja kasattiin, jokainen vuorollaan. Konepistoolin rumpulippaan täyttöä harjoiteltiin. Konepistooli olisi kuulunut lähettien ja tulenjohdon aseistukseen, mutta niitä ei ollut vielä antaa.

Illalla sai joukkue määräyksen asettaa parivartio kiertämään koulualuetta yöllä, yhdestä kahteen. Poistuminen alueelta iltakymmenen jälkeen tuli luvanvaraiseksi. Joukkueenjohtaja salli tällä kertaa määrittää vartiomiehet kortin nostolla. Vartioon eivät joutuneet aliupseerit. Pakasta kaksi pienimman kortin nostanutta joutuisi vartioon. Tasapisteissä uusittaisiin. Joku uskovaiseksi ilmoittautunut ei halunnut tarttua pelikortteihin ja yhteisellä päätöksellä hän oli toinen vartiomiehistä.

”Sie et tiä miusta mittää! Mie oon Tyrjän valtoojia!

Missä lienet sillo ihe ollu, kesälä -41?

Myö tehää mitä haluttaa, toiset mitä ossoo ja uskalttaa!”

Kumpurannan vanhalla koululla perustetaan JR7:n kolmas pataljoona kesällä 1941. Se koostuu reserviläisistä, talvisodan veteraaneista, jotka ovat pääosin Kiteen ja Kesälahden miehiä.

Yksi heistä on hurja luonteeltaan ja karhun voimat omaava Urmas Hurskainen. Esimiehet ja vihollinen saavat tuta tämän miehen hurjapäisyyden.

Urmas tulee lomalle ja silloin paljastuu, että kotona on jouduttu elintarvikkeiden luovutuksissa petoksen uhreiksi.

Joutuuko Kiteen poliisin vanha tuttu käyttämään oman käden oikeutta vai selviääkö asia lakien mukaan?

Sota vihdoin päättyy ja alikersantiksi ylennetty Hurskainen, ennen niin rauhaton sielu, löytää elämälleen melskeettömän ja hyvän rauhan.

Vesa Luukkosen tositapahtumiin perustuvassa sotaromaanissa kerrotaan värikkäästi ja todentuntuisesti krh- ja hevosmiesten sodasta. Veijarimainen tarina reserviläisjoukkueesta tempaa mukaansa, eikä päästä lukijaansa helposti rauhaan!

ISBN 978 952 80181 4 8

9 789528 018148